

Zavřít, ostříhat a do dolů!

„Nevzpomínám si na příklad, kdy by byl v dějinách veden zápas s mocí výlučně uměleckými prostředky. Nejenom absence zbraní, ale dokonce i absence násilného uvažování, které by mohlo být záminkou zlikvidování hnutí undergroundu – to je to, co přivádí režim k zuřivosti,“ napsal někdy na přelomu let 1980 a 1981 v původním strojopisu Pravdivého příběhu Plastic People básník, publicista a kunsthistorik Ivan Martin Jirous. Strhující, věrné i pitoreskní vyprávění o letech, kdy působil jako manažer soustavně perzekvované skupiny The Plastic People Of The Universe, vzniklo v době nejtěžší normalizace, kdy i těm největším optimistům z řad českého podzemí a disentu docházel humor a tlak režimu se stupňoval. Také proto zůstal Pravdivý příběh Plastic People nedopsán – v listopadu 1981 putoval Jirous do valdické věznice, tentokrát za vydávání a rozšiřování časopisu Vokno. Na svobodu se dostal až v roce 1985.

Kapelu The Plastic People Of The Universe založil na sklonku roku 1968 baskytarista, zpěvák a autor většiny původních skladeb Milan „Mejla“ Hlavsa. Skupina se však zprvu věnovala hlavně přehrávání písní slavných světových kapel jako The Fugs, Rolling Stones a hlavně Velvet Underground, inspirována byla i tvorbou rockových novátorů Franka Zappy a Captaina Beefhearta, v souladu s dobovým trendem projevujícím se zvláště mezi představiteli psychedelického rocku věnovala zvýšenou pozornost také originálnímu scénickému dotváření každého vystoupení. Její status mezi „intelektuály a zdrogovanými ksichty“, jak svého času publikum kapely definoval diskžokej Pavel Černocký, se záhy stal kultovním.

Ivan Martin Jirous, známý též pod přízviskem Magor, začal s Plasty spolupracovat na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Nebyl jen manažerem v obvyklém smyslu slova, vedle organizační práce a sjednávání koncertů cílevědomě pracoval na tom, aby se skupina stala úkazem nejen hudebním, ale i společenským – jistě po vzoru Andyho Warhola a jeho role ve Velvet Underground ji propojil s obdobně nonkonformními výtvarníky, fotografy, literáty a divadelníky, současně přísně střežil, aby se zdržela jakýchkoli kompromisů, uměleckých i lidských. Už jen to stačilo, aby se stala „politickou“, aniž by přitom, například v textech písní, proti komunistické moci výslovně protestovala.

„Okamžitě zavřít, ostříhat a do dolů!“ zhodnotil v sedmdesátých letech produkci Plasty zástupce Národního výboru hlavního města Prahy při takzvaných přehrávkách, ponižující proceduře, jíž se musel za bolševika podrobit každý hudební soubor, který hodlal veřejně vystupovat. Kapela The Plastic People Of The Universe profesionální přehrávky sice udělala, ale monopolní agentura PKS, tedy Pražské kulturní středisko, její koncerty zprostředkovávat rezolutně odmítla, což pro skupinu znamenalo existenci v utajení. Koncertovala pro zvané a pod

nejrůznějšími záminkami, v roce 1975 dokonce na hradě Houska nahrála své první album Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned – s písněmi na slova velkého obdivovatele Plastiků, filozofa a básníka Egona Bondyho.

„Režim nám hodil rukavici. A my ji zvedli,“ popsal Jirous situaci, v níž Plastici přes veškeré likvidační snahy establishmentu pokračovali v činnosti – jako by žili a tvořili ve svobodné zemi. Tím samozřejmě tehdejší mocipány vydráždili k nepříteli. V roce 1976 komunistická policie členy kapely pozatýkala a spolu s dalšími protagonisty kulturního undergroundu postavila před soud za „protistátní činnost“. Proces, ve kterém byl saxofonista Vratislav Brabeneč odsouzen k osmi měsícům nepodmíněně a Ivan Martin Jirous dokonce k měsícům osmnácti, výrazně přispěl k mobilizaci odpůrců režimu a vzniku Charty 77. Plastici sice po propuštění z vězení pokračovali v tvorbě, ale už bez manažerského „dohledu“ Jirousova. V roce 1987 došlo v kapele k rozkolu a Milan Hlavsa založil novou formaci Půlnoc. Pod původním názvem The Plastic People Of The Universe se skupina znovu sešla až v roce 1997 na přání Václava Havla. Od té doby opět koncertuje a nahrává – ovšem již bez Hlavsy, který v roce 2001, dva měsíce před svou padesátkou, podlehl rakovině.

Klopotné byly i cesty Jirousova příběhu Plastiků. Originál – psaný na použité děrované papíry z počítačů JZD Stará Říše, kde „Magor“ v době vzniku textu pracoval jako přidavač ve stavební četě – záhadně zmizel v průběhu autorova věznění, jediná kopie mu byla zabavena při domovní prohlídce. Těsně před svým čtvrtým zatčením však stačil Jirous velkou část textu namluvit na magnetofonový pásek, který se posléze dostal do Francie, kde ho žák Jana Patočky, filozof Martin Hybler zpracoval do písemné podoby. Části textu byly v osmdesátých letech publikovány v časopise Vokno a ve vídeňské exilové revue Paternoster, po sametové revoluci pak ve Studentských listech. Knižně měl Pravdivý příběh Plastic People vyjít v Sixty-Eight Publishers v Torontu či v samizdatové Edici Popelnice, ale nakonec se objevil až v roce 1997 v souboru Jirousových publicistických prací Magorův zápisník. V roce 2008 byl text znovu vydán nakladatelstvím Torst – společně s dalšími Jirousovými eseji o dějinách skupiny a množstvím unikátních fotografií Jana Ságla, Bohdana Holomíčka, Ondřeje Němce a Abbé J. Libánského.

Rozhlasové zpracování příběhu Plastiků, které obsahuje tento komplet nahrávek, vzniklo v roce 2009 ve studiích Českého rozhlasu 3 – Vltava jako dvanáctidílná četba na pokračování. Vedle herce Oldřicha Kaisera přijal nabídku účinkování i samotný Ivan Martin Jirous. Tři desítky let poté, co ve svém domě ve Staré Říši a za zcela jiných okolností předčítal z Pravdivého příběhu Plastic People poprvé, tak autor pozoruhodné osudy svého proslulého textu symbolicky završil.

Milan Šefl